

Sygn. akt **III AUa 1383/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2021 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **C. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 13 listopada 2020 r. sygn. akt VII U 1104/20

1. oddała apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na rzecz C. P. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Marta Sawińska

UZASADNIENIE

Decyzją z 20.03.2020 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. przyznał C. P. emeryturę od 01.03.2020 r. i ustalił jej wysokość w kwocie 2086,98 zł brutto. Wypłata emerytury została zawieszona z uwagi na zbieg z emeryturą wojskową.

Odwołanie od ww. decyzji złożył C. P., zaskarżając ją w zakresie, w jakim zawieszono mu wypłatę emerytury. Odwołujący wniósł o zmianę decyzji w tym zakresie oraz o zasądzenie od ZUS kosztów procesu według norm przepisanych i 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. W uzasadnieniu odwołujący powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 24.01.2019 r. w sprawie I UK 426/17.

Wyrokiem z 29.09.2021 r., Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie VII U 1104/20 zmieniał zaskarżoną decyzję i stwierdził brak podstaw do zawieszenia świadczenia emerytalnego z uwagi na zbieg tego świadczenia ze świadczeniem z Wojskowego Biura Emerytalnego (pkt 1 wyroku), kosztami postępowania obciążył pozwanego, zasądając od pozwanego organu na rzecz odwołującego kwotę 180 zł (pkt 2 wyroku).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

C. P. urodził się (...) i był żołnierzem zawodowym. Służbę wojskową odbywał od 26.09.1965 r. do 31.08.1996 r. Wcześniej nie pracował zawodowo.

Decyzją z 20.09.1996 r. wojskowy organ emerytalny ustalił odwołującemu prawo do emerytury wojskowej od 01.09.1996 r. Procentowy wymiar emerytury wojskowej z tytułu wysługi emerytalnej wyniósł 81,39 % podstawy wymiaru i został ograniczony (zgodnie z obowiązującymi przepisami) do 75 % podstawy wymiaru.

Odwołujący pobiera emeryturę wojskową od 01.09.1997 r.

Od 01.09.1996 r. do 31.12.2018 r. odwołujący był zatrudniony w ramach stosunku pracy (jako pracownik cywilny) w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym w P..

Z tego tytułu podlegał powszechnym ubezpieczeniom społecznym i były za niego odprowadzane składki na te ubezpieczenia.

Od 01.03.2020 r. wysokość emerytury wojskowej odwołującego wynosi 3 946,84 zł brutto.

W dniu 11.03.2020 r. odwołujący złożył wniosek o emeryturę powszechną.

W dniu 20.03.2020 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

C. P. złożył odwołanie w ww. decyzji z zachowaniem ustawowego terminu.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym zmieniał zaskarżoną decyzję i stwierdził brak podstaw do zawieszenia świadczenia emerytalnego z uwagi na zbieg tego świadczenia ze świadczeniem z Wojskowego Biura Emerytalnego (pkt 1 wyroku), kosztami postępowania obciążył pozwanego, zasądając od pozwanego organu na rzecz odwołującego kwotę 180 zł (pkt 2 wyroku).

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy podał, że bezsporne w sprawie było, że odwołujący był żołnierzem zawodowym i z tego tytułu ma ustalone prawo do emerytury wojskowej i pobiera to świadczenie, przy czym procentowy wymiar emerytury wojskowej został ograniczony do 75% podstawy wymiaru. Z racji tego, że odwołujący zakończył zawodową służbę wojskową z dniem 31.08.1996 r., wysokość jego emerytury wojskowej nie była ustalana na podstawie art. 15a lub art. 18e ustawy z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (przepisy te dotyczą emerytur dla żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy - odpowiednio - po 01.01.1999 r. i po 31.12.2012 r.). Poza sporem leżało także, iż odwołujący posiada „cywilne” okresy podlegania powszechnym ubezpieczeniom społecznym przypadające po zakończeniu zawodowej służby wojskowej i z tego tytułu nabył prawo do emerytury powszechnej (ustalone zaskarżoną decyzją).

Następnie przytoczył treść art. 95 ust. 1 i 2, art. 2 ust. 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 18e ustawy z 10.12.1993r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Sąd I instancji wskazał, że ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny nie był sporny. Problem w niniejszej sprawie sprowadzał się do interpretacji użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin”.

Sąd Okręgowy wskazał na stanowisko Sądu Najwyższego, który zajmował się wykładnią wskazanego przepisu i w wyroku z dnia 24.01.2019 r., w sprawie I UK 426/17 wskazał, że właściwy jest taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2018 r. poz. 1076 ze zm.), z którego wynika, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a

więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie.

Reasumując Sąd Okręgowy wskazał, że odesłanie do art. 15a i art. 18e ustawy z 10.12.1993r. zawarte w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej odnosi się do reguły, zgodnie z którą emeryturę wojskową oblicza się wyłącznie z uwzględnieniem okresów służby wojskowej, a nie „cywilnych” okresów ubezpieczenia. Reguła ta ma zastosowanie również do odwołującego, któremu już w decyzji ustalającej prawo do emerytury wojskowej ograniczono procentowy wymiar emerytury do 75 % podstawy wymiaru. Na wysokość emerytury wojskowej odwołującego nie ma i nie może mieć zatem wpływu okres jego „cywilnego” zatrudnienia od 01.09.1996 r. do 31.12.2018 r., a skoro tak, to odwołujący nie powinien być pozbawiony możliwości pobierania równocześnie obu emerytur - wojskowej i powszechnej. Odwołujący powinien być w tym zakresie traktowany na równi z żołnierzami, którzy do zawodowej służby wojskowej zostali przyjęci po 01.01.1999 r.

Sąd I instancji zaznaczył, że zaaprobowanie wykładni art. 95 ust. 2 w zw. z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej zaprezentowanej przez ZUS byłoby krzywdzące dla odwołującego. Jego ponad 20-letni okres „cywilnego” zatrudnienia, w tym opłacania składek na powszechne ubezpieczenia społeczne, nie miałby bowiem praktycznego przełożenia na pobierane świadczenia. Z jednej strony okres ten nie ma wpływu na wysokość emerytury wojskowej, a z drugiej - wypłata emerytury powszechnej byłaby zawieszona. Zdaniem Sądu Okręgowego między zobowiązaniami względem organu rentowego a przysługującymi od niego świadczeniami powinna być zachowana symetria, a tej nie zapewnia samo tylko ustalenie prawa do emerytury powszechnej bez możliwości realizacji tego świadczenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie ww. przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił decyzję ZUS z 20.03.2020 r. w zaskarżonej części, orzekając jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 sentencji na podstawie art. 98 § 1,3 i 4 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Organ rentowy jako stronę przegrywającą sprawę w całości obciążają własne koszty procesu (w zakresie poniesionym) oraz koszty zastępstwa procesowego odwołującego. ZUS nie jest natomiast zobowiązany do zwrotu odwołującemu 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, ponieważ w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych opłaty tej nie uiszcza się (zwolnienie ustawowe - art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z 16.11.2006 r. o opłacie skarbowej). Odwołujący nie wykazał zresztą poniesienia ww. opłaty.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania również do byłych żołnierzy zawodowych uprawnionych do emerytury wojskowej, którzy rozpoczęli pełnienie zawodowej służby wojskowej przed 01.01.1999 r. (którym wysługa emerytalna została ustalona bez uwzględnienia innych okresów niż okresy służby), konsekwencją czego jest błędne przyjęcie, że odwołujący C. P. jest uprawniony do pobierania w zbiegu emerytury wojskowej i emerytury z systemu powszechnego.

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania ubezpieczonego od decyzji z dnia 20.03.2020 r., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego odwołujący C. P. wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wniesioną przez organ rentowy apelację uznać należy za bezzasadną.

Sąd I instancji rozpoznał sprawę prawidłowo i starannie, przeprowadzając właściwie postępowanie dowodowe, a ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego zasługuje na aprobatę i nie pozwala uznać, że doszło do przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów. Sąd I instancji powołał trafnie obowiązujące w tej mierze przepisy,

które prawidłowo zastosował i zinterpretował, nie naruszając zaskarżonym rozstrzygnięciem przepisów procesowych ani przepisów prawa materialnego, dlatego Sąd Apelacyjny ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własne, jako że znajdują one odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Bezsporne były okoliczności faktyczne sprawy, a więc w tym okres pełnienia służby wojskowej przez odwołującego C. P., okresy „cywilnego” zatrudnienia ubezpieczonego oraz posiadanie przez niego uprawnienia tak do emerytury z ubezpieczenia społecznego, jak i do emerytury wojskowej. Przedmiot sporu stanowiła natomiast wykładnia przepisów prawa materialnego – art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, od której zależało następnie ustalenie, czy odwołujący może pobierać oba ww. świadczenia pozostające ze sobą w zbiegu.

Zgodnie z przywołanymi przepisami, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego (ust. 1). Przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Regułą jest zatem, że zbieg prawa do kilku świadczeń określonych w ustawie rodzi dla organu rentowego obowiązek wypłaty tylko jednego – wyższego – świadczenia. Zainteresowanemu przysługuje jednak wybór, który należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie podlega ocenie sądu (postanowienie SN z dnia 17.12.2018 r., II UK 541/17). Jednocześnie wydawać by się mogło też, że wyłączenie zasady pobierania jednego świadczenia, przewidziane w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, dotyczy wyłącznie przypadku obliczenia emerytury wojskowej dla żołnierza powołanego do służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 01.01.1999 r., a zatem uzależnione jest tylko od momentu rozpoczęcia służby wojskowej.

Sąd Odwoławczy w całości podziela jednak zaproponowany przez Sąd orzekający, a czerpiący ze stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 24.01.2019 r., I UK 426/17, kierunek wykładni przepisu art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Oczywiście, że ww. wyrok Sądu Najwyższego zapadł w konkretnej sprawie i wiąże inne sądy tylko w tej sprawie, której dotyczy, zaś dla innych sądów w podobnych sprawach może być jedynie wskazówką orzecznictwem. Niemniej ze wszech miar przekonujące są stojące za powyższym stanowiskiem motywy, prawidłowo zredagowane już przez Sąd I instancji.

Godzi się zatem w tym miejscu jedynie powtórzyć i doprecyzować, że C. P., jako emeryt wojskowy, nie miałby prawa do doliczenia okresu służby wojskowej do stażu emerytalnego na potrzeby obliczenia emerytury powszechnej, albowiem z tytułu tej służby ustalono mu prawo do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy (art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Tej możliwości nie miałby również żołnierz, o którym mowa w art. 15 ustawy zaopatrzeniowej, a więc żołnierz, który został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 01.01.1999 r. – z tej przyczyny, że dla niego emerytura obliczana jest na podstawie kapitału początkowego. Co jednak różni te dwie sytuacje, to możliwość doliczenia „cywilnych” okresów stażu emerytalnego do wysługi emerytalnej branej pod uwagę przy obliczaniu emerytury wojskowej. Dla żołnierzy pozostających w służbie – tak jak odwołujący

– przed dniem 02.01.1999 r. obowiązują zasady zaliczania do służby okresów składkowych i nieskładkowych w rozumieniu ustawy emerytalnej posiadanych przed powołaniem do zawodowej służby wojskowej (z urzędu – art. 16 ustawy zaopatrzeniowej) oraz po zwolnieniu z niej (na wniosek zainteresowanego – art. 14 ww. ustawy). Natomiast przyznanie i obliczenie emerytury żołnierzom przyjętym do służby po raz pierwszy po dniu 01.01.1999 r. uzależnia się wyłącznie od wymiaru służby wojskowej – na co wprost wskazuje art. 15a ustawy zaopatrzeniowej. Stosując wskazany na wstępie przepis art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej dosłownie – tylko tej drugiej grupie ubezpieczonych przysługuje uprawnienie do pobierania dwóch emerytur, jako zmuszonym do stosowania mniej korzystnych zasad obliczania emerytury. Nie jest jednak tak, by ubezpieczony w niniejszej sprawie mógł faktycznie skorzystać ze wzrostu emerytury wojskowej z tytułu „cywilnej” wysługi emerytalnej – wszak bezspornie C. P. wykazywał się na tyle długą wysługą wojskową, że okres składkowy (zatrudnienia w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym w P. od 01.09.1996r. do 31.12.2018r.) pozostawałby bez wpływu na wysokość pobieranego świadczenia wojskowego (albowiem nie mogłoby ono przekroczyć granicy wynikającej z art. 18 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). Tym samym jego sytuacja faktycznie zrównana jest z sytuacją żołnierzy z art. 15a ustawy zaopatrzeniowej, uchylających się spod zasady pobierania jednego świadczenia. Wszak i odwołujący – niezależnie od swojej woli, a jedynie z powodu obowiązujących przepisów – nie ma prawnej możliwości skonsumowania wskazanego „cywilnego” okresu ubezpieczenia w swojej emeryturze wojskowej, a jego emerytura jest obliczana w istocie wyłącznie w oparciu o wojskowy staż emerytalny. W rezultacie odwołujący spełnia więc zawarty w przepisie art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej wymóg, aby jego emerytura wojskowa „została obliczona według zasad określonych w art. 15a ustawy zaopatrzeniowej”, a to z kolei uprawnia go do skorzystania z zawartego w tym przepisie wyjątku od zasady jednego świadczenia. Tego zresztą wymaga także dochowanie wierności konstytucyjnej zasadzie równości ubezpieczonych.

W wywiezionej apelacji organ rentowy nie przedstawił żadnych argumentów poddających się pod polemikę z powyższym kierunkiem interpretacji spornych przepisów, odnosząc się jedynie do daty wstąpienia C. P. do służby wojskowej, która zdaniem skarżącego stała na przeszkodzie zastosowaniu w tym przypadku omówionego wyżej wyjątku od zasady wypłaty jednego świadczenia. Jest to stanowisko nie tyle błędne, co przede wszystkim skrótowe. ZUS nie dostrzegł bowiem, że w gruncie rzeczy nie może tu być mowy o niedopuszczalnej konkurencyjności (zbiegu) świadczeń emerytalnych: powszechnego i wojskowego, skoro odwołujący faktycznie nie „skonsumował” swojego stażu ubezpieczeniowego w wysłudze emerytalnej, a dopiero w ramach okresów składkowych przy emeryturze powszechnej. Daty powołania i zwolnienia ze służby wojskowej mają tutaj takie tylko – acz wciąż istotne – znaczenie, że wskazują na okres owej wysługi emerytalnej, który bezspornie nie pozwala na zaliczenie „cywilnego” okresu zatrudnienia odwołującego ze skutkiem na wysokość świadczenia wojskowego. Emerytura wojskowa C. P. obliczona została w oparciu wyłącznie o staż wojskowy, a „zwolniony” w ten sposób staż „cywilny” może zostać wykorzystany do obliczenia dodatkowego, niezwiązanego z nią, powszechnego świadczenia emerytalnego, które będzie mogło być pobierane równolegle.

Mając na uwadze powyższe, apelacja organu rentowego, jako nieuzasadniona, podlegała oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c., o czym Sąd Apelacyjny orzekł w pkt 1 wyroku.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Mając powyższe na względzie zasądzono od organu rentowego na rzecz odwołującego C. P. kwotę 240 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym – pkt 2 wyroku.

sędzia Marta Sawińska